

da otrokom zapovedujejo med seboj le nemško pogovarjati se, ljudstvo le nemško pozdravljati in lahko imenujemo učitelje, kateri deco v šoli kaznujejo, kedar jim je zatožena, da se slovensko pogovarja in slovenski pozdravlja. V šoli daje učitelj vse zapovedi le v nemškem jeziku, z otroci le nemško govori, ako ga razumejo ali ne, to je vse edno — saj je sedaj narobe svet, zakaj bi se tudi pedagogična načela na glavo ne stavila? — Materni naš jezik se toraj v naši domači šoli ne le zanemarja, ampak čisto izbacuje in vendar je trdil nemški Ritter, da se nam nikakšna krivica ne godi.

Sedaj pa pojdemo v šolo in pogledimo si šolarčke prvega leta. Kaj zapazimo? V začetku se v materinem jeziku, uči ali čez nekoliko tednov pride nemščina na vrsto in vse se muči, učitelj s otroci, otroci pa s tujim, jim neznanim jezikom tako, da se nam iz srca smilijo. V enem letu se morajo naučiti slovensko in nemško brati in pisati. Pa še to malo materinščine bilo je našim nemškovanim učiteljem preveč. Sklenli so v nekem svojem društvu, da naj bi se naši otroci učili najpopred nemški in potem še le slovenski brati in pisati, to se pravi: hoteli so slovenščino čisto iz šole potisniti, kajti ako bi bila njih želja obveljala, rekli bi bili pozneje: sedaj itak ni potreba več slovenščine, ker je v višjih oddelkih vse le nemško. Ali ni to narobe svet? Ali se ni našim gg. učiteljem v glavi mešalo? Kaj neki bi storil slavni učitelj Pestalozzi, ako bi bil mogel iz groba vstati in bi bil to neumnost slišal? Gotovo bi prejel za metljo in take ljude po zasluženju brez usmiljenja vun pometel.

V višjih oddelkih pa je vse nemško; nobene slovenske knjige tu več ne najdeš, ne slišiš več slovenskega glasu, vse je nemško, kakor gori v „rajhu“. Ni se toraj čuditi, da otroci najvišjega oddelka slovensko brati ne znajo. Da je to resnica, kaže nam pritožba vseh slovenskih katehetov na slavno škofijstvo, v kateri zahtevajo odstranitev teh nenaravnih razmer. Sedanja naša šola toraj deluje tudi krščanskej izreji naših otrok nasproti.

Ali se pa naši tako šolani otroci tudi nemščine do dobrega naučijo? Nikakor ne. Le daj si od enega naših izšolancev nemšk list pisati in videl bodeš, koliko in kakšnih kozlov bodeš dobil. Slovenskega pisma pa uže celo ne morejo spisati, ker se slovenščine nikdar učili niso. Tako toraj naši otroci niti slovenščine niti nemščine ne znajo. To je žalosten sad nemškutarije!

Sedaj vprašamo: Ali se nam res nikakšna krivica ne godi? Ali se pri nas spoštuje §. 19. državnih osnovnih postav? Sveta dolžnost naša je usmiliti se mladine naše, da ji bode prilika dana v domačej šoli prav izobraževati se.

Kako naj bode naša domača šola osnovana, da bode mladini prav koristila in kaj nam je

storiti, da se naše šole v tem smislu preustrojijo, bočemo razložiti v drugem delu našega spisa.

(Dalje prib.)

Gospodarske stvari.

Kaj s sadonosnim drevesom po toči poškodovanim storiti.

Huda toča naredi, da drevje najmanje tri leta boleha. Na velikem drevesi se da le malo početi. To presega človeške moči. Kdo bi mogel vse vejevje oblesti in s čim omaziti. Drugače pa je pri še mladih drevescih, do katerih je mogoče priti in pri katerih se tudi z mažo dohajati more.

Tam, kamor točo na deblo, vejo ali na grano vdari, se koža ali prav za prav skorja prebije, zmučka in od dosečajne zveze izlušči. Skorja odstopi od ličja, od beline in od najmlajših lesnih tkanin. Imenovani deli pa so poglavitni sprejavci sočni, posredovavci rastlinskih snovi med koreninami in med listjem. Če se toraj skorja odbije ali kakor koli uniči, se te plasti, po katerih se sokovi pretakajo neposredno solnčnim žarkom in zraku izpostavijo, se posuše in tako nesposobne postanejo nadalje rastlinske sokove, toraj rastlinsko hrano, na dotična mesta sprejavati. Tako nastanejo po deblu, po vejah in granah hude rane, t. j. odlučeni goli prostori, na katerih ni več življenja, po katerih se sok od spodaj na vzgor in naopak ne more več pretakati. Po tem takem pa se drevo ne more več tako pravilno rediti, kakor bi trebalo, ono v rasti zaostaja, prav za prav iz prva celo preneha, na evet in sad pa še misliti ni. Listje, grane in veje se začno sušiti in dostikrat drevo pogine, v najboljšem slučaju le po času okreva. Včasih, zlasti pri nekterih drevesnih sortah, kakor pri črešnjah, slivah, breskvah se začne drevesni sok po ranah cediti, ta sok na zraku in soluci zavreje, postane kisel in pokvari skorjo, ličje in belino okolo sebe. Tako se napravijo na takih mestih debele grče, objamejo okoli in okoli deblo ali vejo in zadržujejo ves sočni pritok. Iz tega nastanejo boleznij najprej črni prisad in slednjič rak.

Iz tega natančnega popisa pogubnih nasledkov toče je dovolj jasno, da mora vsak sadjerejec, kteremu je mar, da si drevje po toči poškodovano ohrani, da rane na deblu in vejah najprej vplivanju zraka in solnea odtegne, namesto odbite ali oluščene skorje drevesu drugo varovavno obvezo da, ktera gole soke sprejavajoče organe varuje, da se ne posuše.

Odbito in odčesnjeno skorjo je treba previdno izrezati, pa ne po strani, ampak rez mora se peljati naravnost na les, da rana prevelika ne postane in se tako držati in potegovati, kakor se drži, kedar se drevju pušča.

Brž, ko je rana vse odlučene in odbite kože prosta in osnažena, se mora z mrzlim pa tekočim

Dopisi.

drevesnim voskom zamazati. Pod tako odejo se še isto leto napravi tanka kožna plastica, koja potrebne soke sprejaja in drevo lepo varuje. Ko bi pa rana le prevelika bila, naredi se ob krajih obrobek, ki vedno bolj in bolj rano zarašča in jo v malih letih popolnoma zaraste.

Grane, ki so od toče prehudo obtolčene, je najbolje popolnoma porezati, da na njihovem mestu nov les izraste. Kolikor prej se tako delo opravi, toliko bolje je za drevo in tako je mogoče marsiktero drevesce pogina oteži.

Pravila dirkarskih društev štajerskih.

II. § 15. Tudi pri vožnjah z dvema konjema ne sme isti konj v skoku preteči dve zastavi, drugače zgubi pravico do darila.

§ 16. Kdor si od koga pričujočih pomagati da in mu, če tudi le za trenutek, vajeti prepusti, zgubi tudi pravico do darila.

§ 17. Proti koncu dirkanja na ravnej dragi mora najsprednji konj ono mesto obdržati, ktero je najprej imel, sicer je v nevarnosti pravico do darila izgubiti. — Zadnji konji pa smejo prednje, kateri morajo v sebi izvoljeni ravni črti ostati, preteči, kjer koli hočejo, na notrajni ali na zunanji strani, če je le dosti prostora za to in nobeden dirkarjev s tem ni zadržan. — Kdor pa ktereга zadnjega konja zadržati hoče, na tak pravilen način naprej priti, zgubi pravico do darila.

§ 18. Za razsodbo vseh na dirkališčih med dirkarji nastalih prepиров, ugovorov itd. je razsojevalni sod poklican, kateri obstaja iz pet gospodov. Zadostuje k veljavnosti razsodbe, ako so trije razsojevalci jednih mislij. Držati pa se imajo Dunajskih dirkarskih pravil.

§ 19. Dirkarji si morajo priskrbeti prepasnice ali šarpe, ki so jedne ali dveh barv in ki morajo najmenje 25 centimetrov široke biti.

§ 20. Kdor se v drugih, kakor v njemu odkazanih barvanih prepasnicah v red postavi, plača 10 gl. globe in si je sam kriv, ako ga od dirjanja izključijo.

§ 21. Nedostojnosti vsake vrste se po razsodbi odbora ali z globo v denarjih do 50 fl. ali pa z izključenjem kaznujejo.

§ 22. Vozniki, kateri so iz Dunajskega ali Linskega dirkališča izključeni, so jednako tudi iz Štajerskega izključeni.

§ 23. Kdor vsled pomote ali drugače nepravilno kakšno darilo prejme, dolžen je ga v treh tednih dati nazaj, inače je on kakor vsi, ki so to krivico zadolžili, s konji vred od Štajerskega dirkarskega društva izključen, dokler škoda ni poravnana in dokler oni, ki ima pravico do darila, ni prišel v posest tega darila.

§ 24. Srečkanje za prostore se godi na dan dirke.

Iz Celja. (Sme se li duhovnik s politiko pečati?) Celjanka ali freimavrerska „Cill. Zeitung“ meni, da se duhovniki naj ne pečajo s politiko in s dopisovanjem v časnike, to naj prepuštijo tem, ki so k temu bolj poklicani! Morda trgovci, advokati, zdravniki ali komedijanti? Celjanka želi, naj duhovniki lepo tiho denejo, roke križem držijo, med tem, ko bodo za nje politiko delali freimavrerski pisarji, njih pridno ometavali z blatom ter njim jemali čast in poštenje pred ljudstvom. Kdo je pa kriv, da so se duhovniki morali začeti pečati s politiko? Ali morda ne ravno brezverni in hudobni časnikarji? Jeli morda krivo, če se duhovnik za resnico poteguje tudi s peresom? Ali morda grdobna Celjanka ne ve, da so že ranjki sv. Oče, kakor tudi zdajšnji poglavar sv. cerkve blagoslovili vse tiste, ki pišejo v katoliške časnike? Ranjki škof Ketteler iz Manjca so djali nekdanj: Ko bi sv. Pavel danes živel, bi tudi On po časnikih pisal. Brezštevilna katoliških škofov, med njimi tudi graški škof Zwerger, so naravnoč opominjali svoje duhovnike, naj ne le v kat. časnikih pišejo, ampak tudi skrbijo, da liberalnih listov katoliško ljudstvo ne bere, da se po njih ne pokvari. In duhovnik ne bo še le pri znanih freimavrerskih po zgledu Celjanke povpraševal, kaj mu veleva njegova dolžnost; zvest duhovnik se tudi od teh listov ne bo dal prestrašiti, da bodisi ustno, bodisi pismeno ljudstvo svari pred krivimi preroki, ki ga hočejo spraviti ob njegovo največje blago, ob vero — ob katoliško, ne freimavrersko vero — in ob narodno značajnost. Kakor hitro bodo prenehali brezverni politikarji se vtikate v verske in cerkvene reči ter se bodo pečali lepo z državnimi zadevami, ter skrbeli za ljudski blagostan; kakor hitro pustijo katoliški cerkvi prosto opravljati svojo službo, oskrbljevati cerkveno premoženje, izrejati mladino v duhu krščanstva, učiti, da je civilni zakon očitno pohujšanje itd. se tudi duhovnikom ne bo treba pečati s politiko. Kakor hitro nas kat. duhovniki brezverni časnikarji pri miru pusté, nam ne kradejo dobrega imena in poštenja ter ne zasmehujejo več skrivnosti sv. vere, se tudi duhovnikom ne bo treba po časnikih več braniti. In kakor hitro slovensko ljudstvo dobi svoje prirodne pravice v šoli in v uradu, da ne bo več v nevarnosti, se vtopiti v velikonemškem brzdnu ter izgubiti svojo značajnost; takrat tudi duhovnikom ne bo treba več v listih potegovati se za ljudstvo, njim izročeno. Dokler bodo pa liberalne mube napadale najsvetejše svetinje slovenskega naroda, tako dolgo so dolžni tudi zvesti duhovniki braniti z besedo in peresom, v družbi in v časnikih svete pravice svojega naroda, če nočejo postati njegovi izdajalci.

Iz Celovca. (Naš župan g. Jezernik), ime uže kaže, da je mož slovanske korenine, pride ob pamet, ako sedanja Taffejeva vlada še dalje